

بسم الله الرحمن الرحيم

www.csr.ir

چالش‌های صنعت مرغداری ایران و راهکارهای مقابله با آنها

معاونت پژوهش‌های اقتصادی

گزارش راهبردی ■ شماره ۱۴۸ ■ خرداد ۱۳۹۱

کد گزارش: ۱۰-۹۱-۸-۰۴

مطالب این گزارش لزوماً بیانگر دیدگاه‌های معاونت پژوهش‌های اقتصادی مرکز تحقیقات استراتژیک نمی‌باشد.

نشانی | تهران | انتهای پاسداران | رویه‌روی بوستان نیاوران | شماره ۸۰۲ | تلفن | ۲۲۸۰۱۲۷۵ | دورنگار | ۲۲۸۰۱۲۷۶ | صندوق پستی | ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵

مصطفی سید مصطفوی

مرکز تحقیقات استراتژیک

www.csr.ir

مرکز تحقیقات استراتژیک

چالش‌های صنعت مرغداری ایران و راهکارهای مقابله با آنها

گزارش راهبردی ۱۴۸، کد گزارش: ۱۰-۹۱-۸-۰۴

زیر نظر: دکتر محمدباقر نوبخت، معاون پژوهش‌های اقتصادی

گروه پژوهشی امور کشاورزی

مدیر گروه پژوهشی: دکتر عیسی کلانتری

تهیه کننده: مهندس مصطفی سید مصطفوی

چاپ، لیتوگرافی و صحافی: مرکز تحقیقات استراتژیک

صفحه آرا: نجمه قادری

نوبت انتشار: نخست - خرداد ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۵۰ نسخه

تهران، انتهای خیابان پاسداران، ضلع جنوبی بوستان نیاوران، شماره ۸۰۲، تلفن: ۲۲۸۰۲۵۲۵، دورنگار: ۲۲۸۲۲۵۲۵

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، رویه‌روی در اصلی دانشگاه تهران، مجتمع تجاری - اداری فروزنده، طبقه اول، واحد ۴۲۰،

تلفن: ۶۶۴۶۵۹۶۴، ۶۶۴۶۵۹۶۴

مرکز تحقیقات استراتژیک

چکیده

صنعت مرغداری در ایران از یک قدمت ۶۰ ساله برخوردار است که در دهه ۵۰ شمسی از رشد قابل توجهی برخوردار شده بود، ولی رشد اصلی از نظر کیفی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و بخصوص پس از خاتمه جنگ تحمیلی اتفاق افتاد. دلیل اصلی این رشد ارزان تر بودن پروتئین حاصل از محصولات طیور، محدودیت در رشد تولیدات دامی و تغییر الگوی مصرف در استفاده از گوشت مرغ و تخم مرغ بود. از نظر کمی مقدار تولید کشور در سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۱/۶۵ میلیون تن و در رتبه ششم جهان و در تولید تخم مرغ با ۷۰۰ هزار تن در رتبه دوازدهم جهان قرار گرفته است. این تولیدات، واحدهای پرورش دهنده‌ای را با ظرفیت تولید یک میلیارد قطعه جوجه یکروزه گوشتی، ۷۵ میلیون قطعه جوجه یکروزه تخم‌گذار، ۱۲ میلیون قطعه جوجه یکروزه مادر گوشتی و نیم میلیون قطعه جوجه یکروزه مادر تخم‌گذار در سال به وجود آورده است. از نگاه جهانی در این صنعت حدود ۸۶ میلیون تن گوشت و ۶۰ میلیون تن تخم مرغ تولید می‌شود که رشد سالانه آن حدود ۲/۵ در صد می‌باشد. در حالی که رشد این صنعت در کشور در بخش تولید

گوشت مرغ ظرف سی سال گذشته میانگین ۵ درصد و در بخش تولید تخم مرغ حدود ۳ درصد در سال بوده که پس از چین و هندوستان در رتبه سوم قرار گرفته است. این رشد حیرت انگیز با خود مشکلاتی را از نظر بازده تولید، افزایش تلفات و ضایعات و مهمتر از همه نوسانات بازار داخلی و عدم توسعه صادرات ایجاد نموده به نحوی که فعلا قابلیت رقابت پذیر بودن محصول را نسبت به تولیدات رقبا از دست داده است. در این مقاله سعی در موشکافی و بررسی چالش‌ها و ارائه پیشنهاداتی برای رفع آنها شده است؟

محتوای گزارش

به منظور آشنائی با اهمیت صنعت مرغداری در جهان لازم است به تاریخچه‌ای از فعالیت‌های انجام شده در گذشته و حال پرداخته شود. به همین منظور در این مقاله سعی بر ارائه تاریخچه جهانی این صنعت و ظرفیت تولید و مصارف سرانه در ایران و جهان و نیز سیاستگذاری‌ها و برنامه ریزی‌های انجام شده در قالب اهداف کلان معین شده، پرداخته شود. در ادامه نیز چالش‌های به وجود آمده بر اثر رشد و توسعه این صنعت در کشور و راهکارهای مقابله با آن مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

تاریخ صنعت مرغداری در جهان عمری نزدیک به ۱۴۰ سال دارد. به نظر می‌رسد اولین انجمن در سال ۱۸۷۰ در آمریکا به ثبت رسیده باشد. در کتاب American Poultry History صحبت از انجمن‌های محلی یا منطقه‌ای حتی در سال ۱۸۲۳ نیز شده است. در سال‌های پس از ۱۹۰۰ به منظور ارتقاء عمل کرد تولید اقتصادی مرغ‌ها، اصلاحات ژنتیکی و به‌گزینی آغاز شد. New Hampshire, Rhode Island Red, PlymouthRock, V&Dott به‌عنوان آمیخته‌های جدید معرفی شدند. بعدها با پیشرفت‌های ژنتیکی و تحت عناوین تجارتي آمیخته‌های امروزی Ross, Cobb, Arbor Acres, Lohmann, Hubbard, Hybro معرفی شدند.

در سال ۱۹۱۲ جامعه مدرسین علوم مرغداری باحضور ۱۴ کشور تشکیل گردید که این جامعه هر سه سال یکبار کنگره جهانی طیور را سازماندهی می‌کرد و نهایتاً پس از جنگ جهانی دوم به صورت مرتب هر چهار سال یکبار کنگره و هر ساله در

کنفدراسیون‌های قاره‌ای همایش‌های خود را تحت عنوان انجمن جهانی علوم طیور WPSA برگزار و آخرین تحولات و پیشرفت‌ها را در تمام زمینه‌های علوم مربوط به صنعت مرغداری برای بیش از ۴۰۰۰ نفر از شرکت‌کنندگان که از ۸۰ کشور عضو در این همایش حضور پیدا می‌کردند ارائه می‌نمودند. در سال ۱۹۹۶ به همت جمعی از علاقه‌مندان ایرانی شاخه ایران نیز تاسیس گردید و در چارچوب مقررات WPSA فعالیت‌های آموزشی خود را برای ارتقاء سطح علمی و آگاهی مرغداران با دعوت از محققان برجسته و صاحب نظر ایران و جهان آغاز نمود.

پس از جنگ جهانی دوم پرورش طیور که همواره در کنار دامداری‌ها و جزئی از بخش کشاورزی محسوب می‌شد در کشورهای پیشرفته برای خود استقلال حرفه‌ای ایجاد نمود و سیر پیشرفت این صنعت به خصوص در زمینه مهندسی ساختمان و تجهیزات مورد نیاز برای تغذیه، تهویه و نور و بستر و در کنار پیشرفت‌های علوم تغذیه و کنترل بیماری‌ها آغازگر پیشرفت‌های جدیدی در محدوده سال‌های دهه ۶۰ گردید.

لکن اوج پیشرفت‌های صنعت مرغداری را در جهان در آغاز هزاره سوم شاهد بودیم دکتر پل آهو (Dr Paul Aho) که تحلیلگر اقتصادی صنعت مرغداری و در عین حال از مشاورین برجسته بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی است در جدولی نحوه پیشرفت را از سال ۱۹۲۵ تا ۲۰۰۵ ارائه نموده است.

ردیف	سال	وزن زنده	ضریب تبدیل	درصد تلفات	سن کشتار	شاخص تولید
۱	۱۹۲۵	۱ کیلو	۴/۷	٪۱۸	۱۱۲ روز	۱۵
۲	۱۹۴۵	۱/۴ کیلو	۴	٪۱۰	۸۴ روز	۳۷
۳	۱۹۶۵	۱/۶ کیلو	۲/۴	٪۶	۶۳ روز	۹۹
۴	۱۹۸۵	۱/۹ کیلو	۲	٪۵	۴۹ روز	۱۸۴
۵	۲۰۰۵	۲/۴ کیلو	۱/۷	٪۴	۴۲ روز	۳۲۲

شاخصی را محققان جهت بررسی نتایج علوم کاربردی و مدیریتی در صنعت پرورش مرغ گوشتی طراحی نمودند که European production Efficiency Factor (EPEF) نامیده می‌شود که از فرمول زیر بدست می‌آید.

ماندگاری گله × میانگین وزن زنده

سن کشتار × ضریب تبدیل

× ۱۰۰

EPEF هر چه بزرگتر باشد نشان می‌دهد که عملکرد بهتری در گله وجود دارد.

اطلاعات تولید و مصرف محصولات مرغداری

در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود که در ده سال گذشته رشد تولید گوشت مرغ در سال ۱۹۹۷ از حدود ۵۰ میلیون تن به حدود ۸۰ میلیون تن در سال ۲۰۰۹ رسیده است و این به معنای رشدی معادل ۵٪ در سال می‌باشد.

در خصوص تخم مرغ خوراکی نیز از حدود ۴۸ میلیون تن تولید در سال ۲۰۰۰ به حدود ۶۰ میلیون تن تولید در سال ۲۰۰۹ افزایش یافته که به معنای رشدی معادل ۲/۷ درصد سال می‌باشد.

صنعت مرغداری در اغلب کشورهای جهان از رشد قابل توجهی برخوردار بوده ولی بعضی از کشورها توانسته اند در تجارت جهانی این محصولات جایگاه خاصی داشته باشد در بخش گوشت مرغ آمریکا که بزرگترین تولید کننده گوشت مرغ می‌باشد از ۱۶/۵ میلیون تن تولید خود ۳/۵ میلیون تن را در بازارهای جهانی عرضه می‌کند و پس از آن کشور برزیل که با ۹ میلیون تن کل تولید و با عرضه ۳ میلیون تن از محصول خود در بازار جهانی صاحب مقام دوم تجاری می‌باشد.

کشورهای صادر کننده گوشت مرغ به ترتیب زیر می‌باشد:

آمریکا با حدود ۳/۸ میلیون تن

برزیل با حدود ۳/۷ میلیون تن

چین با حدود ۱ میلیون تن

اتحادیه اروپا با حدود ۱ میلیون تن

تایلند با حدود ۶۰۰ هزار تن

هندوستان با حدود ۵۰۰ هزار تن

آرژانتین با حدود ۲۰۰ هزارتن

کانادا با حدود ۲۰۰ هزارتن

شیلی با حدود ۱۵۰ هزارتن

ترکیه با حدود ۱۰۰ هزار تن

کشورهای وارد کننده‌های گوشت مرغ نیز به ترتیب اهمیت عبارتند از:

روسیه فدراتیو با حدود ۱/۲ میلیون تن

ژاپن با حدود ۷۰۰ هزار تن

عربستان سعودی با حدود ۵۰۰ هزار تن

اتحادیه اروپا با حدود ۴۰۰ هزارتن

مکزیک با حدود ۴۰۰ هزارتن

هنگ کنگ با حدود ۲۴۰ هزار تن

امارات متحده با حدود ۲۰۰ هزار تن

مقایسه میزان تولید گوشت مرغ ۱۴ کشور طی ۴۰ سال اخیر

نام کشور	سال ۱۹۶۹		سال ۲۰۰۱		سال ۲۰۰۹	
	رتبه	میزان تولید	رتبه	میزان تولید	رتبه	میزان تولید
آمریکا	۱	۵۹۷۹	۱	۱۶۷۴۷	۱	۱۶۳۳۴
چین	۲	۲۳۸۲	۲	۱۳۲۸۶	۲	۱۱۴۲۵
شوروی	۳	۱۰۴۰	-	-	-	۲۳۱۳
فرانسه	۴	۶۳۰	۴	۲۰۷۷	۱۴	۱۰۳۹
ایتالیا	۵	۶۱۹	۹	۱۱۵۶	-	-
انگلستان	۶	۵۷۴	۶	۱۵۶۱	۷	۱۴۶۳
کانادا	۷	۵۴۲	۱۰	۱۰۹۲	۱۵	۱۰۳۷
ژاپن	۸	۴۹۴	۸	۱۱۸۰	۹	۱۳۹۴
اسپانیا	۹	۴۵۴	۱۱	۱۰۳۴	۱۱	۱۱۷۹
برزیل	۱۰	۳۶۰	۳	۶۳۹۴	۳	۹۹۳۹
مکزیک	۱۴	۳۲۵	۵	۱۹۴۵	۴	۲۶۰۰
آلمان	۱۱	۳۴۰	۱۳	۸۶۶	۱۸	۸۰۲
ایران	۲۷	۵۳	۱۵	۸۵۹	۶	۱۶۱۰

منبع: سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد سالنامه‌های تولیدات کشاورزی ۱۹۹۷ و

سایت‌های بانک جهانی و USDA

مقایسه میزان تولید تخم مرغ در ۴۰ سال اخیر

سال ۲۰۰۹		سال ۲۰۰۱		سال ۱۹۶۹		نام کشور
رتبه	میزان تولید	رتبه	میزان تولید	رتبه	میزان تولید	
۲	۵۳۴۰	۲	۵۰۸۰	۱	۴۰۴۵	آمریکا
۱	۲۳۸۷۱	۱	۱۹۸۸۴	۲	۳۰۳۹	چین
۶	۲۱۹۵	۴	۱۹۴۵	۳	۲۲۵۰	شوروی
۴	۲۵۰۵	۳	۲۵۲۶	۴	۱۷۳۵	ژاپن
۱۳	۶۸۹	۹	۸۹۰	۵	۱۱۴۲	آلمان
۱۶	۶۰۱	۱۳	۶۲۹	۶	۶۷۷	انگلیس
۸	۹۱۸	۸	۱۱۴۲	۷	۶۴۴	فرانسه
-	-	۱۱	۷۰	۸	۵۴۹	ایتالیا
۱۱	۸۰۴	۱۵	۵۶۰	۹	۴۶۰	اسپانیا
۱۵	۶۰۵	۲۰	۴۰۸	۱۰	۳۸۷	لهستان
۲۵	۱۹۳	۷	۱۵۳۸	۱۱	۳۳۷	برزیل
۵	۲۲۳۴	۶	۱۸۸۱	۱۲	۳۳۴	مکزیک
۳۱	۶۸	۲۲	۳۶۳	۱۳	۳۲۷	کانادا
۱۴	۶۸۹	۱۲	۶۵۸	۱۴	۲۶۷	هلند
۳	۳۱۰۰	۵	۱۹۲۶	۲۹	۷۸	هندوستان
۱۲	۷۷۵	۱۴	۶۰۰	۳۱	۵۶	ایران

ماخذ: سالنامه آماری تولیدات کشاورزی فائو در سال ۱۹۹۷ سایت اینترنتی بانک جهانی و USDA

صادرات تخم مرغ خوراکی با توجه به محدودیت و گرانی حمل و نقل این کالا به صورت منطقه ای و هم جوارری انجام می‌شود و در واقع تجارت جهانی نمی‌توان به آن اطلاق نمود.

در هر حال بیشترین تجارت تخم مرغ در اتحادیه اروپا با حدود ۸۰۰ هزار تن و سپس در قاره آسیا با حدود ۲۵۰ هزار تن و در قاره آمریکا با حدود ۱۰۰ هزار تن، انجام می‌شود.

کشورهای وارد کننده نیز در واقع همان اتحادیه اروپا، قاره آسیا و قاره آمریکا می‌باشند. در آسیا کشور هند با کشورهای حوزه خلیج فارس بیشترین معاملات تجاری را انجام می‌دهد و در قاره اروپا هم کشورهای هلند، فرانسه و اسپانیا به کشورهای همسایه صادرات انجام می‌دهند.

در خصوص مصرف سرانه گوشت مرغ بر اساس نمودار زیر از سال ۱۹۹۷ با مصرف ۸/۶ کیلوگرم به ازای هر نفر در یکسال به ۱۱/۵ کیلوگرم مصرف سرانه در سال ۲۰۰۹ افزایش پیدا کرده است.

در خصوص مصرف سرانه تخم مرغ از سال ۱۹۹۷ با مصرف ۸ کیلوگرم تخم مرغ به ۹/۸ کیلوگرم در ۲۰۰۹ افزایش مصرف سرانه را نشان می‌دهد.

اطلاعات تولید و مصرف در ایران

متأسفانه به آمار سال‌های قبل از انقلاب دسترسی نیست و یا آماری استخراج نشده است اما پس از انقلاب شکوه مند اسلامی همانطوریکه در جدول زیر مشاهده می‌شود.

سال	گوشت مرغ هزار تن	مصرف سرانه کیلوگرم	تخم مرغ هزار تن	مصرف سرانه کیلوگرم
۵۸	۱۸۵	۵	۱۴۸	۴
۷۹	۴۴۰	۸	۳۳۰	۶
۷۸	۷۵۶	۱۲	۵۵۴	۸/۸
۸۳	۱۱۵۲	۱۷	۶۱۵	۹
۸۸	۱۶۰۰	۲۲	۷۰۰	۱۰

گوشت مرغ، ایران ۱۰ کیلوگرم بیشتر از میانگین جهانی مصرف سرانه داشته و در تخم مرغ هم قدری بالاتر از میانگین جهانی مصرف سرانه دارد.

بخش دوم:

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اهداف کلان

سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فعالیت‌های صنعت مرغداری را به دو دوره قبل و بعد از انقلاب اسلامی تقسیم و بررسی خواهیم کرد.

الف- قبل از انقلاب

دهه ۱۳۳۰ در واقع با ورود جوجه‌های مربوط به اصل ۴ ترومن آغاز شد اگر چه متأسفانه با ورود این جوجه‌ها بیماری نیوکاسل هم وارد کشور شد و بخش اعظمی از طیور بومی به دلیل این بیماری از بین رفت و واکسیناسیون بر علیه بیماری نیوکاسل از

همین دهه شروع شد.

در دهه ۴۰ بتدریج با افزایش تعداد مرغداری‌ها، ورود جوجه‌های گوشتی شدت بیشتری گرفت و در همین دهه بسیاری از مرغداری‌های پرورش مرغ مادر تاسیس شدند. در دهه ۱۳۵۰ با افزایش تولید جوجه‌های یک روزه گوشتی در داخل کشور بتدریج واردات این محصول رو به کاهش گذاشت. یادآوری می‌نمایم که در اوایل دهه پنجاه تولید جوجه گوشتی کشور سه میلیون قطعه در سال بود لکن افزایش تولید داخلی با شدت ادامه داشت.

ب - بعد از انقلاب اسلامی

تا سال ۶۰ شرایط تولید در کشور با همان رویه قبل ادامه داشت لکن به جهت شروع جنگ تحمیلی از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ مدیران کشور با نگاهی ویژه، از تولید داخلی حمایت کردند و در حال برنامه‌ریزی برای ورود گله‌های اجداد بودند تا هم ارز کمتری از کشور خارج شود و هم دفعات ورود جوجه‌های مادر کاهش یابد لذا دهه ۶۰ با قطع تدریجی واردات جوجه مادر و افزایش ورود گله‌های اجداد همراه شد.

در دهه ۷۰ گام مهم دیگری برداشته شد و مقرر گردید که با ورود یک گله خالص (Pure-Line) به تدریج از ورود گله‌های اجداد نیز جلوگیری شود و در نتیجه از بابت تولید گله اجداد و پس از آن گله‌های مادر و در نهایت گله‌های گوشتی خاطر جمع‌ی حاصل شود و کشور از این بعد به خودکفایی برسد. پس با ورود گله‌های خالص از شرکت Euribrid این امکان فراهم شد و حال آنکه بسیاری از صاحب‌نظران نسبت به ورود یک گله مخالف بودند و دلیل علمی هم برای این منظور وجود داشت لیکن با همین یک گله تولید اجداد در داخل کشور ادامه یافت.

از طرف دیگر تصمیم مهم دیگری در سال ۱۳۷۰ گرفته شد و آن اینکه توزیع جوجه از کنترل دولت خارج و فقط قیمت تحت نظارت دولت باقی بماند، به این تصمیم مرحله اول طرح آزادسازی اطلاق می‌شد. البته در سال ۷۷ هم تصمیم دولت بر این شد که فعالیت اقتصادی این صنعت از حالت کنترلی خارج شده و تابع عرضه و تقاضا باشد

البته ارز مورد مصرف بدون یارانه در اختیار صنعت قرار بگیرد و مقرر شد که واردات مواد اولیه مورد نیاز صنعت با ارز آزاد وارد گردد، همچنین واردات مرغ نیز با ارز آزاد انجام شود.

از سال ۱۳۷۷ به بعد چند تصمیم دیگر نیز اتخاذ شد:
۱. از کارائی لاین بابلکنار (آرین) بتدریج کاسته شد و لذا تصمیم بر این گرفته شد اجازه واردات گله‌های اجداد دیگری نیز داده شود.

از آن زمان تاکنون آمیخته‌های تجارتي متنوعی وارد کشور شد Hybro, Hubbard, Lohmann, Arbor Acre, Cobb, Ross در کنار آرین فعالیت کردند و لکن در حال حاضر دو آمیخته Ross, cob ۹۹٪ بازار را در اختیار دارند و بقیه به دلایل مختلف جایگاه و سهم در بازار خود را از دست دادند.

۲. با اولین اپیدمی بیماری آنفلوآنزای غیر پاتوژن (H9N2) که آسیب فراوانی در سال ۷۷ به کشور وارد نمود. سازمان دامپزشکی سیاست پیشگیری از این بیماری را با واکسیناسیون اتخاذ نمود.

در هر حال طرح آزادسازی مرحله دوم با اهدافی مطرح شد که اهم آن برقرار زیر بود:

۱. بهبود مدیریت، کاهش ضایعات و افزایش بهره وری در مسیر توسعه کیفی
۲. استفاده بهینه از منابع اعتباری و ارزی کشور و نیز استفاده بهینه از نهاده‌های

مورد نیاز

۳. تولید با کیفیت گوشت و تخم مرغ و تلاش در قابل رقابت شدن تولید داخلی در قیاس با محصولات مشابه خارجی

۴. صادرات گوشت و تخم مرغ در راستای توسعه صادرات غیرنفتی

۵. ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری و کاهش نقش تصدی‌گری دولت

اگر چه در خصوص اهداف مورد نظر با مسئولان و کارشناسان بخش دولتی در جلسات کمیته تخصصی طیور که در معاونت امور دام وزارت جهاد سازندگی تشکیل

می‌شد تفاهم ایجاد شده بود لکن کماکان کنترل بازار در اختیار دولت و بحث صادرات و پرداخت تشویق صادراتی با ابهاماتی مواجه و تصدی‌گری دولت هم کاهش نیافت. اما این اهداف پس از ابلاغ سند چشم‌انداز توسط مقام معظم رهبری به گونه‌ای شایسته در اهداف برنامه چهارم دیده شد. در برنامه چهارم توسعه در دو بعد کلان اقتصادی اجتماعی و بخشی کشاورزی چنین آمده بود:

الف - در ابعاد کلان اقتصادی - اجتماعی

تلاش برای ارتقاء سلامت جامعه و تامین غذا
تلاش برای ارتقاء در واحد تامین کنندگان و توزیع مناسب درآمد
تلاش در جهت حفاظت منابع پایه
تلاش در جهت توسعه صادرات غیرنفتی
تلاش در جهت تقویت الگوی و مصرف غذایی جامعه و افزایش مصرف پروتئین حیوانی

ب - در ابعاد بخشی:

تلاش برای رسیدن به خودکفائی نسبی
تلاش برای ارتقاء بهره‌وری
تلاش در جهت کاهش ضایعات تولیدی
تلاش در جهت اطلاع از قیمت‌گذاری محصولات
تلاش در جهت تقویت زیر ساخت‌های تولیدی
که اهداف دیده شده در برنامه چهارم امیدهای زیادی را برای تولیدکنندگان بارور ساخت زیرا که به نظر می‌رسید در طول مدت اجرای قانون برنامه چهارم صادرات محصولات طیور بدون پرداخت عوارض و مالیات آزاد خواهد بود به همین جهت رشد تولیدات، این صنعت را به خودکفائی رساند و نقش اصلی در افزایش مصرف پروتئین

حیوانی را ایفا نمود.

پیش‌نویس برنامه چهارم و پنجم، همچنین اهداف کمی و کیفی در این صنعت را به

شرح زیر پیش‌بینی کرده بود.

عنوان هدف	سال پایه (۸۴)	سال ۱۳۹۳
مصرف سرانه گوشت مرغ	۱۸ کیلو در سال	۲۸ کیلو در سال
مصرف سرانه تخم مرغ	۹/۵ کیلو در سال	۱۲/۵ کیلو در سال
سرانه پروتئین خالص	۸/۷۱ گرم در روز	۱۳/۱۵ گرم در روز
تولید تخم مرغ	۶۷۱ هزار تن	۹۶۴ هزار تن
تولید گوشت مرغ	۱۲۴۸ هزار تن	۲۱۹۵ هزار تن

اهداف کیفی پیش‌بینی شده در برنامه چهارم و پنجم

عنوان هدف	سال پایه (۸۴)	سال ۱۳۹۳
ضریب تبدیل تخم مرغ	۲/۷۷	۲/۶۸
ضریب تبدیل گوشت مرغ	۲/۳	۲/۰۵
وزن متوسط لاشه	۱/۴	۱/۶
تلفات مرغ گوشتی	۱۰ درصد	۷ درصد
تولید جوجه از هر جوجه مادر	۱۰۱ قطعه	۱۰۸ قطعه

بایستی اذعان نمود که صنعت در سال پایه (۸۴) به اهداف تعیین شده از نظر کمی دست یافت اما برای رسیدن به اهداف برنامه پنجم بایستی مسیری بسیار صعب‌العبور را طی کرد.

صنعت به اهداف کیفی تعیین شده در سال پایه (۸۴) نه تنها دست یافت بلکه در بعضی موارد مانند ۱۰۱ قطعه جوجه و ۱/۶ کیلوگرم وزن لاشه مرغ فراتر رفته بود. حتی می‌توان تائید نمود که با ورود اجداد خارجی هم اکنون که در سال ۹۰ هستیم از هدف تولید جوجه در سال ۹۳ بیشتر فراتر رفته‌ایم.

در واقع توسعه کیفی بیشتر در بحث واحدهای اجرا و مرغ مادر اتفاق افتاده است و در بخش تولید تخم‌مرغ و نیز تولید مرغ گوشتی آن چنان پیشرفتی حاصل نشده است و در واقع بر اساس جدول زیر توسعه کمی شکل گرفته است.

ظرفیت و نحوه توسعه مرغداری‌ها در ۴۰ سال اخیر

نوع فارم	در سال ۵۹	در سال ۶۹	در سال ۷۹	در سال ۸۹
مزرعه پرورش نوع گوشتی	۴۰ میلیون	۹۹ میلیون	۱۹۰ میلیون	۲۵۰ میلیون
مزرعه تولید تخم مرغ	۱۳ میلیون	۳۵ میلیون	۴۰ میلیون	۷۰ میلیون
مزرعه پرورش مرغ مادر گوشتی	۲/۵ میلیون	۶ میلیون	۱۲ میلیون	۱۵ میلیون
مزرعه پرورش مرغ مادر تخم‌گذار	۴۱۶ هزار	۴۱۶ هزار	۷۰۰ هزار	۹۰۰ هزار
مزرعه پرورش اجداد گوشتی	-	۱۸۰ هزار	۲۵۰ هزار	۵۵۰ هزار
مزرعه پرورش اجداد تخم‌گذار	۳۰۰۰ هزار	۳۰۰۰ هزار	۷۰۰۰ هزار	۱۰/۰۰۰ هزار
لاین خالص	-	۳۰۰۰ هزار	قابل تکثیر به حد دلخواه	

در خصوص سرمایه‌گذاری ثابت در ظرفیت‌های ساخته شده و نیز سرمایه در گردش و سایر ارزشها بایستی اشاره نمود که:

سرمایه‌گذاری ثابت در صنعت مرغداری بالغ بر ۵۰/۰۰۰ میلیارد ریال
 سرمایه‌گذاری در گردش صنعت مرغداری حدود ۶۰/۰۰۰ میلیارد دلار
 ارزش تولیدات صنعت مرغداری به قیمت‌های جهانی بالغ بر ۴/۵ میلیارد دلار
 ارز مصرفی برای صنعت مرغداری به قیمت روز جهانی ۲/۵ میلیارد دلار
 صرفه جویی ارزی از بابت تولیدات مرغداری حداقل ۲ میلیارد دلار
 و نهایتاً سهم صنعت مرغداری در تولید ناخالص ملی حدود ۱/۲ درصد می‌باشد
 ضمن اینکه اشتغال مستقیم و غیر مستقیم حسب نظر مرکز آمار ایران حدود ۶۰۰ هزار نفر است. بایستی به این نکته نیز اشاره شود که به دلیل تولید ۱/۶ میلیون تن گوشت مرغ واردات این فراورده بسیار ناچیز است و لذا قیمت‌های وارداتی حداقل ممکن می‌باشد و اگر روزی به هر دلیلی کشور عاجز از ادامه تولید باشد واردات ۱/۶ میلیون تن گوشت مرغ تقریباً غیر ممکن است و طبعاً تاجران بین‌المللی با قیمت حداقل، گوشت مرغ به ایران نخواهند فروخت.

بخش سوم: چالش‌ها

رشد شدید کمی در صنعت مرغداری ضمن اینکه در هر حال کشور را در طبقه‌بندی جهانی تا حدود رتبه ششم ارتقاء داده اما مسائل و مشکلاتی را هم به شرح زیر با خود به همراه آورده است.

۱. تامین و تولید نهاده‌های تغذیه‌ای برای طیور

۱-۱. ذرت

به عنوان مهمترین منبع انرژی در تغذیه طیور که حدوداً ۶۰٪ از جیره غذایی را تشکیل می‌دهد و در شرایط امروز ۴/۵ میلیون تن نیاز به آن احساس می‌شود. اگر به آمار زیر توجه گردد میزان واردات از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۰ سیر صعودی داشته است. کاهش واردات در سال ۲۰۱۰ در واقع خروج برخی از واردکنندگان اصلی از بازار و همین‌طور توجه به ورود مختصر گندم دامی را در این سال نشان می‌دهد. از طرف دیگر قیمت ذرت در بازارهای جهانی از حدود ۱۰۰ دلار در هر تن به ۳۲۰ دلار در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است. یعنی در عین حالی که میزان واردات افزایش یافته، قیمت واحد ذرت نیز افزایش یافته است یعنی ارزش بیشتری بایستی جهت خریداری این ماده مهم پرداخت گردد. میانگین قیمت ذرت در چهار ماهه اول سال ۱۳۹۰ حدود ۴۴۰۰ ریال می‌باشد که نسبت به دوره مشابه در سال ۱۳۸۹ (۲۵۵۰ ریال) حدود ۶۴٪ افزایش قیمت نشان می‌دهد.

با توجه به جریان صعودی قیمت نفت، اوضاع آب و هوایی مناطق تولید کننده ذرت، چنانچه تصمیم تعرفه ۴۰٪ تغییر نکند قیمت ذرت در داخل کشور از مرز ۶۰۰۰ ریال عبور خواهد کرد.

۱-۲. کنجاله سویا

به عنوان مهمترین ماده پروتئینی که حدوداً ۳۰٪ از جیره را تشکیل می‌دهد اهمیتی همانند ذرت داشته و در حال حاضر ۲/۳ میلیون تن نیاز وجود دارد. در سال‌های اخیر با

ورود دانه سویا بخشی از کنجاله در کارخانه‌های روغن‌کشی داخلی تولید و بخش نیز از خارج وارد می‌شود.

روند واردات کنجاله سویا از سال ۲۰۰۷ از حدود یک میلیون تن در سال به ۲ میلیون تن در سال افزایش یافته و به موازات آن قیمت کنجاله سویا نیز تا سال ۱۳۸۷ روبه افزایش بوده است. میانگین قیمت این نهاده در چهار ماهه اول امسال ۱۳۹۰ حدود ۵۰۶۳ ریال بوده که نسبت به دوره مشابه در سال ۱۳۸۹ (۴۳۷۵) حدود ۱۴٪ افزایش نشان می‌دهد بعید نیست به دلایل گفته شده در مورد ذرت، قیمت کنجاله سویا نیز خارج از حد تصور در کشور افزایش یابد.

۳-۱. تامین و تولید واکسن

با توسعه کمی صنعت مرغداری و سیاست ویژه سازمان دامپزشکی مبتنی بر پیشگیری نیاز به واکسن برای بیماری‌های مختلف نیز رو به فزونی نهاده و سالانه میلیاردها دوز واکسن بیماری‌های مختلف از خارج از کشور وارد می‌شود با وجود اینکه اغلب این واکسن‌ها در داخل کشور تولید نمی‌شود و یا چنانچه تولید شود نیمی از کشور را تامین نمی‌کند و مضافاً به اینکه به لحاظ کیفی تولید واکسن‌های داخلی دارای حرف و حدیث‌های فراوانی است لکن مجموعاً این کالا در مقاطع تحریم اقتصادی چالش‌های سختی را برای صنعت به وجود آورده و شاید یکی از دلایل تلفات سنگین دو سال اخیر در واحدهای مرغ مادر و مرغ تخم‌گذار و کمبود واکسن و موانع ورود آن بوده است من باب مثال برای بسیاری از واکسن‌ها تعرفه ۳۰٪ وجود دارد هم ارز گران شده و هم تعرفه تعیین شده است.

ریسک‌های صنعت مرغداری

۱. بیماری‌ها

همان طوری که قبلاً به موضوع بیماری‌ها اشاره شد یادآوری می‌نمایم که از سال ۱۳۸۷ کشور درگیر با بیماری‌های فوق حاد تنفسی شده و لکن سازمان‌های مسئول عاجز از

برخورد با این گروه از بیماری بودند. زیرا راهبرد انتخاب شده برای مبارزه پیشگیری با واکسیناسیون بود که به جهت تغییراتی که ویروس‌ها به خصوص نیوکاسل داشت، برنامه‌های واکسیناسیون موفق نبود. در سال ۸۸ به خاطر این بیماری‌ها، واحدهای مرغ مادر گوشتی در ابتدا با افت تولید روبرو شده و سپس شروع به حذف گله‌ها نمودند. واحدهای تخم‌گذار تجارتي به خصوص در استان‌های تهران، البرز و قزوین با تلفات ناگهانی روبرو شده و کانون بیماری چنان قوی بود که منجر به حذف میلیون‌ها قطعه مرغ تخم‌گذار گردید. در گروه بیماری‌های تنفسی فوق حاد، نیوکاسل، برونشیت و آنفلوانزا به شدت فعال بودند، اگر چه بعضی از متخصصان شیوع و بروز آنفلوانزای فوق حاد پرندگان را منتفی نمی‌دانند لکن سازمان دامپزشکی علت مرگ و میر و حذف گله‌ها را بیماری نیوکاسل اعلام کرد.

در این بین نقش مراکز تحقیقاتی نظیر موسسه رازی فقط تشخیص بیماری بوده و نتوانسته‌اند از بیماری‌های فوق ویروس جدا سازی نموده و واکسن موثر تولید نمایند. مسئله بسیار مهم امنیت زیستی (بیوسکیوریتی) در مرغداری‌های گوشتی به خصوص تخم‌گذار مسئله‌ای است که ابداً پیشرفتی نداشته است. در سال ۱۳۷۷ نیز آنفلوانزای H9N2 از مرغداری تخم‌گذار شروع و به سایر مناطق راه یافت. در سال ۱۳۸۹ هم به همانگونه و در این رابطه بایستی سازمان مسئول دامپزشکی اقدامات جدی تری معمول می‌نمود.

۲. ریسک فروش‌های اعتباری

از سال ۷۷ که طرح آزادسازی اجرا شد به جهت تغییر نرخ ارز از ۱۷۵۰ ریال به ۷۷۵۰ ریال نقدینگی صنعت تخلیه گردید و مرغداران برای جبران هزینه‌های افزایش یافته، مجبور به استقراض از سیستم بانکی شده و چون بازار عملاً تحمل این افزایش هزینه‌ها را نداشت مرغداران متضرر و به شدت به سیستم بانکی بدهکار شدند و حتی بسیاری مجبور به استقراض از سایر منابع مالی (بازار آزاد) شدند که این موضوع هزینه زیادی را برای صنعت ایجاد کرده و هنوز این موضوع تداوم دارد.

۳. تغییر نرخ ارز

از آنجا که مواد اولیه و واکسن‌ها و برخی نیازهای صنعت از خارج وارد می‌شود تغییر نرخ ارز باعث افزایش قیمت تمام شده می‌گردد. همچنانکه می‌دانید هزینه تغذیه طیور حدود ۶۰٪ می‌باشد و از این مقدار سهم ذرت ۶۰٪ است بنابراین تغییر قیمت ذرت ۳۶٪ در قیمت تمام شده تاثیر می‌گذارد. مشابه این امر کنجاله سویا نیز ۱۸٪ تاثیرگذار است و واکسن ۵٪ ضمن اینکه کمبود واکسن خطرات بیشتری دارد که در سال گذشته شاهد آن بوده‌ایم که بیش از یک میلیون مرغ مادر و ۲۰ میلیون مرغ تخم‌گذار تلف یا حذف شدند.

۴. ریسک نقد شوندگی دارائی‌ها

متأسفانه دارائی‌های ثابت یک مرغداری به آسانی قابل فروش نیست و اگر یک مرغدار بخواهد تغییر شغل دهد به آسانی امکان فروش دارائی‌های خود را ندارد مگر با از دست دادن زمان و کاهش ارزش سر قفلی مرغداری خود و فروش اقساطی آن‌هم اگر داوطلبی برای خرید آن پیدا شود.

در حالی که داوطلبین با توجه به اینکه به آسانی مجوز تاسیس دریافت می‌نمایند و به آسانی هم وام بانکی و تسهیلات در اختیار آنها گذاشته می‌شود و ساخت و ساز آن صورت می‌گیرد. اما متأسفانه اغلب این داوطلبین نیز خود دارای تجربه و تخصص نیستند و صدور مجوز تاسیس آسان‌ترین مرحله کار است و داشتن مجوز تاسیس هم دریافت تسهیلات بانکی را آسان‌تر می‌نماید. بنابراین با توجه به مشکلاتی که تاکنون نامبرده شده است میزان بدهی صنعت مرغداری در سیستم بانکی دائماً روبه افزایش است.

۵. ریسک بازار

وجود بیش از ۱۵۰۰۰ واحد مرغداری پرورش دهنده مرغ گوشتی و بیش از ۳۵۰ واحد مرغ مادر و بیش از ۱۵۰۰ واحد مرغ تخم‌گذار سهم مهمی را در تولید ایفاء می‌نمایند و

اما بازار، بازاری است تحت کنترل و نظارت دولت به همین جهت در شرایط کاهش قیمت‌ها بخش دولتی به سختی برای تنظیم بازار وارد می‌شود و اگر هم وارد شود به عنوان خرید برای ذخیره سازی است نه خرید تضمینی زیرا خریدهای ذخیره شده خود آفتی دیگر برای بازار است چون مدت نگهداری آنها محدود است و بالاخره بایستی از سرد خانه خارج شوند پس به تولید روز مقدار ذخیره شده هم اضافه می‌شده و مجدداً قیمت‌ها شکسته می‌شود.

در حالی که به دلیل کاهش سطح روابط سیاسی با کشورهای هم جوار امکان صادرات وجود ندارد و به حداقل ممکن رسیده است و ابزارهای لازم برای حمایت‌های صادراتی نیز برنامه محور نمی‌باشند لذا مازاد تولید همواره موجب عدم تعادل در بازار می‌باشد. مهم‌تر اینکه مدیران نیز تفاوتی بین خرید تضمینی و خرید برای ذخیره سازی قائل نیستند و هر آنچه را که برای تنظیم بازار انجام می‌دهند مجدداً وارد بازار می‌کنند، و لذا با توجه به این ساختار، محصولی که در بازار عرضه می‌شود همراه با ریسک فروش روبرو است از طرف دیگر تصمیم‌های نابجای مدیران آسیب‌های متعددی به صنعت رسانده، من جمله در قانون برنامه چهارم توسعه آمده بود که صادرات محصولات کشاورزی بدون پرداخت عوارض و مالیات تا انتهای برنامه آزاد است، در صورتی که در سال ۸۴ برای صادرات گوشت مرغ ۷۰۰۰ ریال و برای صادرات تخم‌مرغ ۳۰۰۰ ریال عوارض قائل شدند درست در همین زمان ترکیه برای صادرات همین محصولات تا ۲۵٪ تشویق صادراتی پرداخت می‌کرد.

نمونه دیگری از این تصمیم‌ها مبتنی بر تعیین تعرفه و عوارض گمرکی برای واردات ذرت و گندم دامی از ابتدای تیر ماه ۱۳۹۰ بود در حالیکه تولید کشور در مورد ذرت بین شهریور و دی ماه و حداکثر یک پنجم نیاز کشور است تعیین تعرفه واردات ۴۰٪ برای ذرت موجب شد که قیمت ذرت به ناگهان چنان افزایش یابد که در تاریخ سابقه نداشته و موجب زیان فراوان برای صنعت گردید. اگر این تصمیم برای حمایت از تولید داخلی بوده است پس چرا در همین ابلاغیه، تعرفه واردات مرغ را از ۱۰٪ به ۴٪ کاهش

داده‌اند؟

از سوی دیگر یا برنامه ای در کار نیست و یا نظارتی بر برنامه وجود ندارد زیرا که برای کارشناسان برنامه‌ریز کاملاً روشن است که هر قطعه جوجه یک روزه خط (D) اجداد گوشتی توان تولید ۵۰ قطعه جوجه مادر و هر قطعه جوجه مادر توان تولید ۱۱۰ قطعه جوجه یک روزه گوشتی و هر قطعه جوجه یک روزه گوشتی توان تولید ۱/۴۵۰ کیلوگرم گوشت مرغ آماده طبخ را دارا است. پس چرا به متقاضیان اجازه واردات گله‌های اجداد را دادند؟ و اینک بیش از ۱ میلیون قطعه جوجه مادر گوشتی در هر ماه تولید می‌شود که به ۸۵۰۰۰۰ قطعه بیشتر احتیاج نیست با رابطه ریاضی زیر ملاحظه خواهید نمود که در یک مقطعی در هر ماه بیش از ۲۰/۰۰۰ تن گوشت مرغ مازاد بر مصرف تولید خواهد شد.

$$1 * 50 * 110 * 1.45 = 7975$$

$$150000 * 110 * 1.45 = 23925000 \text{ Kg}$$

در این مقطع زمانی وقتی قیمت گوشت مرغ شکسته می‌شود به دنبال آن قیمت جوجه یک روزه گوشتی و بعد قیمت جوجه مادر و سپس اجداد مجبور به خروج از جریان تولید خواهد شد، در سال‌های ۸۳-۸۴ بود که بدون برنامه مجوز واردات اجداد از انواع آمیخته‌های تجارتي داده شد و بعد چون بازار جوجه اشباع شد به تدریج Hybro, Lohmman, Hubbard, Arbor Acres و آراین از بازار خارج شدند اگر منطق مدیران بر اینست که به علت شیوع و بروز بیماری‌های فوق حاد، بخشی از توان تولید از بین برود و کاهش تولید ایجاد گردد که در نهایت موجب افزایش قیمت محصولات نهائی گردد، که در این صورت هزینه سوء مدیریت سیاست‌گذاران را تولیدکنندگان بخش خصوصی می‌بایست پرداخت نمایند؟

سایر مواردی که به عنوان چالش مطرح هستند عبارتند از:

فقدان بسته اطلاع رسانی کامل و شفاف

فقدان برنامه‌های آموزشی و ترویجی برای بهره برداران صنعت

تعدد مراکز تصمیم‌گیری در این صنعت نبود یکپارچگی در حلقه‌های تولید و صنایع جانبی تا مصرف‌کننده نهائی و بعضاً مشکلاتی که حداقل از عهده متولیان مستقیم صنعت خارج است. چنانچه عملکرد تولیدی یک مرغدار ایرانی را با یک مرغدار ترکیه‌ای مقایسه کنیم مشاهده می‌شود که ضریب عملکرد مرغدار ایرانی حدود ۶۵٪ عمل کرد یک مرغدار ترک است. این ضعف نه به خودی خود متعلق به مرغداری بلکه مجموعه عوامل مدیریتی کشور در آن دخیل هستند.

مقایسه عملکرد تولید گوشت مرغ

ایران	ترکیه	
۹-۱۱ درصد	۳-۵ درصد	تلفات عادی
۵ روز	۴۰-۴۲ روز	سن کشتار
۲/۳ کیلوگرم	۲/۲ کیلوگرم	وزن متوسط کشتار
۲/۱	۱/۷	ضریب تبدیل
۱۹۷/۱۴	۲۹۲/۷۱	شاخص تولید

راهکارهای رفع مشکلات و چالش‌ها

به اعتقاد من در اولین اقدام ظرفیت‌های ساخته شده بایستی مورد بررسی قرار گیرد بسیاری از واحدها در محدوده شهری قرار گرفته و قابلیت بهره‌برداری برای این صنعت را ندارند و بایستی از فهرست تولید خارج شوند و در ثانی بسیاری از ظرفیت‌ها به دلیل سنتی بودن دارای قابلیت بهره‌برداری نیستند و بایستی توسط کارشناسان مورد ارزیابی قرار گرفته و اگر با بهینه‌سازی و تجهیزاتی جدید قابلیت بهره‌برداری خواهند یافت، در این مورد اقدام شود و در این خصوص بودجه کافی و سهل‌الوصول منظور گردد. در کشور موسسات تحقیقاتی مانند موسسه تحقیقات دامپروری حیدرآباد و مرکز تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی و همچنین دانشگاه‌ها عملاً در هر زمانی که صنعت به علم و دانش آنها احتیاج داشته کمکی به کشور نکرده‌اند. در کنار آنها معاونت ترویج وزارت جهاد کشاورزی نیز در ارائه موارد ترویجی عملاً به وظایف خود عمل ننموده است.

بررسی عملی دلایل بالا بودن قیمت تمام شده گوشت، تخم‌مرغ و جوجه یک روزه دائماً بایستی مورد توجه مراکز علمی و تحقیقاتی قرار گیرد تا با به کار بستن نکات علمی و دانش روز با استفاده از فناوری‌های جدید به کاهش قیمت‌ها کمک شود. یکی از موارد مهم ایجاد فرهنگ مصرف گوشت مرغ است که میانگین وزن مرغ کشتار شده کاهش یابد در نتیجه میانگین دوره پرورش کوتاه شده و میانگین زمان کشتار کاهش می‌یابد و در اثر این عوامل میزان هزینه‌های کارگری، مصرف انرژی و احیاناً مصرف دارو و واکسن کاهش خواهد یافت، ضمن اینکه به علت کاهش زمان ضریب تبدیل نیز کاهش می‌یابد.

رسانه ملی و رسانه‌های تخصصی در امر ترویج دانش روز و علمی کردن این صنعت سهم به سزائی دارند. برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی و تخصصی بسیار موثر می‌باشد. در ساخت مرغداری‌ها و نیز تجهیز کردن آنها در صورت استفاده از دانش مهندسین مشاور از انجام هزینه‌های بیهوده و مکرر پیشگیری و موجب صرفه‌جویی در سرمایه در گردش خواهد شد.

یکی از موارد بسیار مهم ساماندهی نظام حمل و نقل مواد اولیه، جوجه، مرغ و کود می‌باشد که یکی از معضلات این صنعت بوده و یکی از عوامل موثر در انتقال بیماری و ایجاد ضایعات می‌باشد سرمایه‌گذاری و یا جلب سرمایه در زنجیره‌های تولیدی عمودی و یا افقی بین حلقه‌های تولید، موجب ساماندهی بازار و کاهش قیمت تمام شده و نیز حذف هزینه‌های واسط در بازاریابی و واسطه‌گری گردیده و با تنظیم خطوط صادراتی و نیز تولید بر اساس الگوی مصرف از اقدامات بسیار موثر است.

دادن اطلاعات درست و صحیح و شفاف اماری و تحلیل آنها و بروز بودن اطلاعات دیگر اقدام مفید و موثری در حل مشکلات است.

متمرکز نمودن مراکز تصمیم‌گیری با حفظ مسئولیت نظارتی برای دولت، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشترک با بخش خصوصی که سرمایه‌گذار اصلی این صنعت می‌باشد و تفویض اختیارات اجرائی به بخش خصوصی و نهایتاً تشکیل یک نهاد قانونمند

تحت عنوان سازمان صنعت مرغداری کشور به سبک شورای گفتگو حسب ماده ۷۵ قانون برنامه پنجم، با توجه به سند بالا دستی فرمان مقام معظم رهبری در اجرائی کردن اصل ۴۴ قانون اساسی در واگذاری تصدی گری دولت به بخش خصوصی می‌تواند در حل مشکلات صنعت از دیگر اقدامات بسیار اساسی و راهگشا باشد.